

kunta: Jyväskylä
kylä: Jyväskylä
kiinteistötunnus: 20-47-1
sijainti: Huhta 1, 40340 Jyväskylä / PL 1, 40341 Jyväskylä
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958 / 1968 / 1983 / 1991 / 1992
luokitus: *3/3
arvotus: paikallisesti arvokas
maastotyövaihe: maastotyöt tehty
arvotusvaihe: tarvetta lisäselvityksille
inventoija: Anna-Leena Lehto
inventointipvm: 24.05.2010

inventointihankkeet

 Jyväskylän täydennysinventointi 2010

lausunnot

kuvaus

Kangasvuoren sairaala-alue sijaitsee Huhtasuon kaupunginosassa n. 4 km:n päässä keskustasta Kangaslammen ja Pupuhuhan asuma-alueiden välissä. Viereisillä tonteilla sairaalasta luoteeseen sijaitsevat Huhtasuon koulu, Huhtaharjun yläaste sekä Huhtarinteen erityiskoulu ja päiväkotii. Lähellä sijaitsevat myös Huhtakeskuksen ostoskeskus sekä kirkko. Sairaala-alueen tontti on puistomainen. Sen eteläpuolella sijaitsevat urheilukentät ja koillis- ja itäpuolella alkaa laaja metsäinen alue ulkoilureitteineen. Alue on rakennettu väljästi viheralueiden ja metsäkaistaleiden lomaan.

Kangasvuoren sairaala rakennettiin B-mielisairaalaksi. Sairaala-alue koostuu 1958 -1992 rakennetuista kuudesta sairaala- ja alun perin myös asuinrakennuksesta. Lisäksi alueella on kuusi pientä kylmää ulkovarastoa, traktoritallit sekä roskakatos. Vuonna 1958 valmistui vanha sairaalarakennus kaksisiipisenä sekä lääkärin, perheellisten ja perheettömien työntekijöiden asuinrakennukset. Ne suunniteltiin kaupunginarkkitehti Olavi Kivimaa Jyväskylän kaupungin rakennustoimistossa. Vuonna 1968 valmistui sairaalan lounaispäädyn jatkeeksi salirakennus, joka oli suunniteltu Jyväskylän kaupungin rakennusviraston talosastolla. Vuonna 1983 valmistui kaksisiipinen laajennusosa rakennuksen koillissiiven jatkeeksi Arkkitehtuuritoimisto Murtosaari & Vuorelan suunnitelmien mukaan. Keittiö- ja ruokalatoja laajennettiin vuonna 1991, piirustukset laati Arkkitehtuuritoimisto Pentti Murtosaari Ky. Seuraavana vuonna 1992 valmistuivat uudet matalat vuodeosastot. Suunnitelmat oli tilattu espoolaiselta Ympäristösuunnittelu OK:lta, jossa suunnittelusta olivat vastanneet arkkitehdit Anneli Lyytikä ja Heikki Kukkonen. Niihin sijoituivat turva- ja kriisiosasto sekä psykiatrien tutkimusosasto.

historia

Kangasvuoren sairaalan tontti, joka on koko korttelin kokoinen, on muodostettu Eerolan ja Huhtasuon tilojen maa-alueista, jotka kaupunki osti vuosina 1955 ja 1956. Ensimmäinen asemakaava on vahvistettu vuonna 1977, seuraava on vuodelta 1990. Kaavamerkintä on inventointihetkellä YS.

Kangasvuoren sairaalan vuonna 1958 valmistuneet sairaala- ja asuinrakennukset edustavat Huhtasuon vanhinta rakennuskantaa. Ennen sairaalan rakentamista Kangaslammen rannoilla oli aloittanut toimintansa vuosina 1935-1968 toiminut taimitarha, johon liittyi kasvihuoneita. Vuodesta 1944 alkaen taimitarhan naapurina toimi Sotateknillinen varikko, sittemmin nimeltään Teknillinen varikko, joka toimi nykyisen asuinalueen paikalla kaupunginosan rakentamisen alkuun 1973 asti.

1950-luvulla mielisairaanhoido oli hyvin sairaalakeskeistä ja kymmenluku oli Suomessa yleensäkin voimakasta sairaalarakentamisen kautta. Sairaalat sijoitettiin tyypillisesti kaupungin laitamille tai ulkopuolelle, mikä liittyi osaltaan tarpeeseen olla ruokataloudessa mahdollisimman omavarainen. Kangasvuoren sairaalallakin oli oma peltoalue, jossa kasvatettiin mm. ohraa, perunaa, juureksia ja kasviksia. Potilaat työskentelivät ajan tavan mukaan kasvimailla.

B-mielisairaaloita rakennettaessa niihin pyrittiin jo järjestämään hyvät kulkuyhteydet. Taimitarhan, varikon ja sairaalan ympäristö säilyi kuitenkin maalaismaisena aina lähiörakentamisen aikaan saakka. Sen myötä sairaala on tullut osaksi kaupunkirakennetta, vaikka sijaitseekin sen reunalla. Alueella on edelleen runsaasti metsäisiä alueita ja väljästi sijoiteltujen rakennuskokonaisuuksien reunoilla on metsäkaistaleita. 1950- ja -60-lukujen taitteessa, jolloin Kangasvuoren sairaala rakennettiin, luovuttiin mielisairaaloita ympäröivistä aitauksista ja porteista. Tämä oli yhteydessä entistä kehittyneemmän lääkehoidon rauhoittavaan vaikutukseen.

Vielä kangasvuoren sairaalan rakennusajankohtana oli yleisenä käytäntönä rakentaa sairaala-alueille asuinrakennuksia henkilökuntaa varten. Se, että sairaalalla oli tarjota asunnot hoitohenkilökunnalle, helpotti yleensä työvoiman saantia. Kangasvuoren sairaala-alueelle rakennettiin kerrostalot perheettömiä ja perheellisiä henkilökunnan jäseniä varten sekä omakotitalo ylläikäärille. Sairaala-alueeseen kuuluu oleellisena osana hyvin hoidettu puistoalue nurmikenttineen, istutuksineen sekä havu- ja lehtipuineen. Osa puista on vanhaa, puustoa on raivattu vuonna 2007. Vanhan päärakennuksen kaakkoispäädyssä lähellä on liuskekivinen allas, jossa on suihkulähde. Inventointihetkellä allas oli tyhjiällä. 1990-luvulla yhtä aikaa uusien vuodeosastojen kanssa toteutettiin päärakennuksen edustalle "Tori", kivetty aukio, johon kuuluu mm. pieni suihkulähde, pengerrytyksiä istutuksia sekä nykyisin myös tupakointikatos.

Kangasvuoren sairaala rakennettiin B-mielisairaalaksi, eli se oli tarkoitettu pääasiassa pitempiaikaisesti sairaiden ja helppohoitoisten potilaiden hoitamiseen. Toiminta alkoi 1958 ja sairaalan omisti ja sitä hallinnoi Jyväskylän kaupunki. Jyväskylä kuului 1953 alkaen Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen mielisairaanhoidopiiriin, jonka piirimielisairaala (A-sairaala) sijaitsi Seinäjoen Törnävällä. Siellä hoidettiin äkillisesti sairastuneita ja vaikeampihoitoisia potilaita. Käytännössä tämän tyyppisiä potilaita hoidettiin myös Kangasvuorella. Muita keskisuomalaisia B-mielisairaaloita olivat vuonna 1953 aloittanut Sisä-Suomen sairaala Suolahdessa ja 1958 aloittanut Juurikkaniemen sairaala Keuruulla, joita hallinnoivat ja omistivat kuntainliitot. Vuoden 1952 mielisairaslaisissa määrättiin, että kuhunkin piiriin tuli perustaa huoltotoimisto, mielenterveystoimistojen edeltäjä. Kangasvuoren sairaalassa huoltotoimisto alkoi toimia syyskuussa 1958 ja se toimi sairaalan tiloissa vuoteen 1965 saakka. Avohoidon kehittämisessä Kangasvuoren sairaala oli edelläkävijä.

Keski-Suomessa ei ennen B-sairaaloiden perustamista ja rakentamista ollut yhtään mielisairaala. Vaikeampia tapauksia hoidettiin mielisairaalaapiirien syntyminen 1953 saakka läänijaon mukaisesti eri sairaaloissa Vaasassa, Seinäjoella, Kuopiossa, Mikkelissä ja Hämeenlinnassa. Kun Törnävän sairaalasta tuli piirimielisairaala 1953, alettiin kaikki keskisuomalaiset potilaat hoitaa siellä.

historia

Ennen Kangasvuoren sairaalan rakentamista psykiatrista hoitoa tarvitsevia jyvaskyläläisiä hoidettiin myös kunnalliskodin mielisairasosastolla Pitkätatu 1:ssä. Osastolla oli oma, vuonna 1903 vaivaistalon "houruinhuoneeksi" rakennettu rakennus. Tilanahtauden takia rakennusta laajennettiin huomattavasti vuonna 1952. Laajennuspiirustukset laati Olavi Kivimaa, joka suunnitteli myös Kangasvuoren sairaalan ensimmäisen rakennusvaiheen rakennukset. Pitkätatu 1:n tilat eivät laajennettuinaakaan pystyneet vastaamaan mielisairaanhoidon tarpeisiin ja paikkapulan takia perustettiin uusi kunnallinen mielisairaala Kangasvuoreen. B-sairaalamerkoston luominen vastasi laajemminkin Suomessa tilanteeseen, jossa lähellekään kaikki hoitoa tarvitsevat eivät mahtuneet piirimielisairaaloihin tai kunnalliskoteihin. Kangasvuoren sairaalan rakennusten valmistuttua vuonna 1958 kunnallinen mielisairaanhoido siirtyi kokonaisuudessaan uusiin tiloihin, Pitkätadun rakennus otettiin Kunnalliskodin muiden osastojen käyttöön.

B-sairaalamerkitelmä hajosi vuoden 1977 loppuun mennessä. Keski-Suomeen perustettiin oma mielisairaanhoidopiiri 1980-luvulla. Samalla kymmenluvulla valmisteltiin jo lakiuudistuksia ja erikoissairaanhoidot lain sekä mielenterveyslain ja -asetuksen (voimaan 1990-1991) perusteella psykiatriasta tuli osa erikoissairaanhoido ja entiset mielisairaanhoidopiirit yhdistettiin keskussairaalamerkitelmiin. Käytännössä tämä toteutettiin Keski-Suomessa jo 1989, jolloin Kangasvuoren sairaala siirtyi Keski-Suomen sairaanhoidopiiriin kuntainliiton omistukseen ja hallintaan.

Tällä hetkellä Keski-Suomen sairaanhoidopiiriin kuuluvassa Kangasvuoren sairaalassa hoidetaan yli 18-vuotiaita akuuttia psykiatrista sairaalahoido tarvitsevia potilaita. Päärakennuksessa vain vanhan siiven pohjakerros ja laajennusosat sekä osa huoltosiivestä ovat sairaalan omassa käytössä. Vanhan rakennusosan kerrokset 1.-3. poistuivat sairaalan omasta käytöstä kun kun uudet vuodeosastot valmistuivat 1990-luvun puolivälissä. Kerrokset 1.-3. ovat siitä saakka olleet vuokrattuina Jyvaskylän kaupungin terveyskeskuksen Vuoristosairaalamerkitelmälle, jossa hoidetaan vanhuspotilaita. Entiset henkilökunnan asuinkerrostalot toimivat nyt Kangasvuoren sairaalan avo-osastoina. 1990-luvulla rakennetut vuodeosastot toimivat suljettuina osastoina, mutta osastoja ei enää jaeta kriisi-, turva- ja psykogeriatrisiin osastoihin.

suojelutilanne

Rakennuksia ei inventointihetkellä ole suojeltu asemakaavassa. Tontilla on merkintä YS (Sosiaalitoiminta ja terveydenhuolto palveluvien rakennusten korttelialue).

Useammassa rakennuksessa on ollut kosteusvaurioita sekä sisäilmaongelmia homeen ja sädesienien takia. Jouko Mannermaan mukaan päärakennus on peruskorjauksen tarpeessa.

arviointi

Sairaalamerkitelmän rakennukset kuvastavat ajalleen tyypillisiä arkkitehtonisia ja sairaanhoidollisia ratkaisuja. Kokonaisuus on kerroksellinen, mutta kunkin rakennusosan ulkomuoto on säilynyt melko hyvin rakennusajankohdansa asussa. Tästä syystä eri-ikäiset rakennusosat on myös helppo erottaa toisistaan ja kokonaisuuden rakentuminen hahmottuu selkeästi.

Päärakennuksen vanha osa edustaa 1930-luvulla syntynyttä sairaalarakennustyyppiä, jossa sairaalan toiminnot on keskitetty kookkaan monikerroksisen rakennuksen eri siipiin. Ajan tavan mukaan henkilökunnalle on rakennettu asuinrakennukset sairaalan tontille. Ne on sijoitettu hierarkkisesti siten, että perheettömän henkilökunnan asuinrakennus on lähinnä sairaalamerkitelmän, perheellisen henkilökunnan rakennus seuraavana ja ylilääkärin omakotitalo kaupunpana sairaalamerkitelmän parhaiten omassa rauhassaan. Myös asuntojen koko heijastaa samaa hierarkkia. Kerrostalot ovat jälleenrakennuskaudelle tyypillisiä kompakteja ja selkeitä satulakattoisia rakennusmassoja, joita jäsentävät ikkunoiden ja parvekkeiden vaaka- ja pystyakselit sekä perheellisten asuintalossa päätyjen ulokkeet. Ylilääkärin omakotitalo on yleisluonteeltaan 1950-luvulla yleistynyttä matalaa harjakattoista tyyppiä, johon liittyy leveä nau-

hamainen olohuoneen ikkuna.

Tyyllisesti ja myös rakenteellisesti vuonna 1958 valmistuneet rakennukset edustavat tyyppilistä jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria, joka kymmenluvun lopulla oli jo väistyvä suuntaus. Tyylin muodostavat mm. rakennusten osin puhtaaksimuuratut ja osin rapatut julkisivut käsityöstä kertovine yksityiskohtineen, pienehköt, enimmäkseen toisistaan erilleen sijoitetut vaaka- ja pystypuittein epäsymmetrisesti jaetut ikkunat sekä parvekkeiden klinkkerilattiat ja metallipinnakaiteet. Päärakennuksen vanhin osa ja entinen ylilääkärin omakotitalo ovat säilyttäneet alkuperäisen ulkomuotonsa parhaiten. Myös kahdessa muussa entisistä asuinrakennuksista on säilynyt monia alkuperäisiä piirteitä. Sisätilojen jäsentely on kaikissa neljässä vuoden 1958 rakennuksessa säilynyt pääosin alkuperäisenä, vaikka muutoksiakin on tapahtunut.

Vanha ja hyvin hoidettu puistoalue sairaalan ympärillä kuuluu oleellisena osana rakennuskokonaisuuteen.

Kohde on paikallisesti historiallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas.

luotu: 31.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 21.06.2010 ks_aleht

lähteet

Ala-haavisto, Raili 2000. 150-vuotta - Muuttuuko ihminen? Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän julkaisu 86/2000. Jyväskylä.

Henttonen, Maarit 2001. Suomen sairaaloista. Teoksessa Rakennusperintömme Kulttuuriympäristön lukukirja. Ympäristöministeriö, Museovirasto & Rakennustieto Oy. Hämeenlinna.

Minun Huhtasuoni. Huhtasuon Asukasyhdistys 1974-1999, 1999. Toim. Salonen, Veikko & Haikari, Janne. Huhtasuon Asukasyhdistys ry. Jyväskylä. S. 11-12, 16-17, 25-26.

Suomi, Kimmo 1997. Huhtasuon Kaupunkisuunnittelun laboratorio. Teoksessa Jyväskylän kirja. katsauksia kaupunkielämän vaiheisiin 1940-luvulta 1990-luvulle. S. 384-386.

Jyväskylän maanmittaustoimisto. Tonttia koskevat lainhuutorekisterikortit.

Jyväskylän kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

Rakennusluvut:

93/57

94/57

95/57

97/57

3/59

16/63

170/65

193/66

8/68

59/68

L 353/82

R 1/83

C 157/84

496/90

320/91

429/92

146/93

419/93

45/95

07-125

Haastatellut:

Ylihoitaja Tarja Niemi, työskennellyt Kangasvuoren sairaalassa vuodesta 1974.

Toimistosihteeri Eija Hård, työskennellyt sairaalassa yli 20 vuotta.

Käyttöpäällikkö Jouko Mannermaa, KSSHP:n teknisen huollon LVI- ja konetekniikan vastuuyksikön johtaja. Työskennellyt KSSHP:n kiinteistöpuolella yli 20 vuotta.

kuvateksti: Näkymä Huhdalta sairaala-alueelle

kuvalaji: tunnuskuva

kuvaaja: Anna-Leena lehto

kuvausaika: 24.5.2010

viitteet:

huomiot:

kuvateksti: Vanhat asuintalot: etualalla perheettömän, taempana perheellisen henkilökunnan asuintalo.

kuvalaji: tunnuskuva

kuvaaja: Anna-Leena lehto

kuvausaika: 24.5.2010

viitteet:

huomiot:

kuvateksti: Vanhan suihkulähteen liuskekeivinen vesiallas

kuvalaji: tunnuskuva

kuvaaja: Anna-Leena lehto

kuvausaika: 24.5.2010

viitteet:

huomiot:

ydintiedot

[kuvat](#)

[liitteet](#)

rakennustunnus: 20-47-1-1

rakennustyyppi: laitusrakennukset

alkup. käyttö: 213 muut sairaalat

nyk. käyttö: 213 muut sairaalat

ajoitus: 1958 / 1968 / 1983 / 1991

suunnittelija: Jkl:n kaupungin rakennustoimisto, Olavi Kivimaa /Jkl:n kaupungin rakennusviraston talo-osasto / Arkkitehtuuritoimisto Murtosaari Vuorela / Arkkitehtuuritoimisto Pentti Murtosaari Ky

kerrosluku: (1) + 4 + (1) / 1-2 / (1) + 1-2 / 1

perustus: betoni / teräsbetoni /betonipilari ja -laatta, betonivalu / betoni

runko: teräsbetoni, punatiili / teräsbetoni, tiili / teräsbetoni, kalkkitiili / betonielementti

vuoraus: roiskerappaus, puhtaaksimuuraus / vaakalaudoitus, siporex-lankku /roiskerappaus, profiloitu pelti / rappaus

ulkoväri: Beige, perustus harmaa, detaljit valkoinen & ruskea, ikkunat valkoinen, katto ruskea/ Valkoinen, perust. harmaa, laudoitus ruskea & valkoinen, ikkunat ruskea/ Keltainen; perust., katto, ikkunat ruskea/ beige, perust. harmaa, ikkunat valkoinen, katto ruska

kattomuoto: päädyistä aumattu mansardikatto / saliosassa tasakatto / laajennusosassa matala aumattu mansardikatto / keittiöosassa tasakatto + kattoterassi

kate: pelti / huopa / pelti / muovipinnoitettu pelti

ikkunat: Kaksiosaiset, jaettu pystyvuorilla epäsymmetrisesti, potilashuoneissa sisäikkunassa puukalterit; neli- ja kaksiruutuiset, alaruudut matalat; lasitiiliiset; diagonaalinen nauhaikkuna/ sali: nauhaikkunat/ laajennusosat: neli-ruutuinen, joissa alaruudut matalat

arvotusvaihe: ei määritelty

kuvaus

Rakennus on rakennettu neljässä osassa 1958, 1968, 1983 ja 1991. Lisäksi vanhan osan huoltosiivessä toisen kerroksen huolto-osasto muutettiin sairasosastoksi 1969 ja vanhassa osassa tehtiin kaksi peruskorjausta jotka valmistuivat vuosina 1984 ja 1986. Tämän jälkeen on toteutettu pienempiä korjauksia paikoitellen tarpeen mukaan. Kun Vuoristosairaala muutti rakennukseen 1995, sen käyttämiin kerrokseen tehtiin kevyttä pintaremonttia. Pääjulkisivun ikkunat vaihdettiin uusiin ja vesikattoa korjattiin n. vuosina 2004 - 2005.

Vanhin osa (1958) on kivirakenteinen kaksisiipinen sairaalarakennus, jossa on pitkä luodekaakko-suuntainen potilassiipi ja lyhyempi huoltosiipi, jonka pääty suuntautuu koilliseen.

Vanhassa osassa on neljä kerrosta, kellari ja ullakko. Betoniseen kivijalkaan tehtiin pystyurteet, julkisivut rapattiin, aumattu taitekatto katettiin pellillä.

Piirustuksissa potilassiiven neliömäiset ikkunat on sijoitettu säännöllisiin pysty- ja vaakakasseihin. Puitejako on kolmiosainen siten, että yhden suuren ruudun toisella puolella on kaksi päällekkäistä pienempää ruutua. Ikkunat toteutettiin kaksiosaisina. Lounaisjulkisivussa on pääsisäänkäynti, jonka kohdalla on kaikkien kerrosten korkuinen matala uloke. Pääoven yläpuolella oleskeluaulojen kohdalla on nauhamaisesti lähekkäin sijoitetut yksiruutuiset ikkunat, joiden välissä on kapeat kaistaleet profiloitua peltiä. Kerrosten välit ovat ulokeosassa puhtaaksimuuratut. Potilassiiven kaakkoispuolisko on osin runkosyvyydeltään pienempi. Kaakkoispäädyssä on porrashuoneessa suuret lasitiiliset ikkunat ja niiden vieressä sisäänvedetyt parvekkeet. Luoteispäädyssä on myös sisäänvedetyt parvekkeet, muuten seinäpinta on umpinaista. Koillisjulkisivussa on siipien nivelosan luoteispuolella porrashuoneen diagonaaliset ikkunauhat.

Huoltosiipi on potilassiipeä matalampi. Sen ikkunat ovat suurempia. Ikkunapinta on jaettu neljään osaan siten, että yläosassa on kaksi suurta ruutua, alaosassa kaksi pientä. Kapeassa nivelosassa on kaakossa saman mallin variaatio, jossa ikkuna muodostuu kahdesta päällekkäisestä ruudusta. Luoteen puolella on nivelosassa käytetty samaa puitejakoa kuin potilassiivessä.

Vanhan rakennusosan julkisivut ovat säilyneet hyvin alkuperäisessä asussa materiaalien ja värien osalta. Ainoastaan pääjulkisivun ikkunat on uusittu vanhan mallisiksi. Jouko Mannermaan mukaan tämä tapahtui n. vuonna 2004-2005. Vanhan rakennusosan muissa julkisivuissa on alkuperäiset ikkunat, mukaanlukien suuret lasitiili-ikkunat kaakkoispäädyssä. Myös parvekkeet ovat rakenteiltaan ja ilmeisesti myös pintamateriaaleiltaan alkuperäiset. Taustalla on ovi ja suurikokoiset ikkunat, sivuseinät ovat puhtaaksimuuratut ja lattia klinkkeripintainen. Kaiteet ovat maalatut metallikaiteet. Itäpäädyn parvekkeilla on rakennettu koteloinnit jätekuilulle, jota pitkin jätteet pudotetaan puristimeen. Pääovi on uusittu automaattisesti avautuvaksi, sivu-uloskäynneissä on alkuperäiset ovet.

Saliosa (1968) on rakennettu potilassiiven luoteispäätyyn. Sitä yhdistää vanhaan rakennusosaan matala ja kapea yhdyskäytävä, jonka yhteyteen rakennettiin jo valmistumisvuonna saman korkuinen ruumishuone ja kylmävarasto. Betoni- ja tiilirakenteisessa salirakennuksessa on julkisivujen alaosassa erikorkuisia nauhaikkunoita ja vaakalaudoitusta. Koillisjulkisivu on ikkunaton. Yläosa on verhoiltu siporex-kevytbetonilankuilla vaakasuuntaisesti. Rakennuksessa on tasakatto. Rakennusosa on kokonaisuudessaan rakennusajankohdan asussa.

Laajennusosa (1983) sijaitsee vanhan rakennusosan pohjoispuolella koillissiiven jatkeena. Sen siivet ovat vanhimpien rakennusosien suuntaiset. Betoni- ja kalkkitiilirakenteinen rakennusosa on osin yksi- ja osin kaksikerroksinen. Laajennusosa noudattelee piirustuksissa vanhimman rakennusosan ilmettä mm. ikkunajaon ja julkisivuverhouksen osalta. Rakennuksessa on matala peltikatteen satulakatto ja keltaiseksi maalattu rappaus. Sen matala ja hieman polveileva volyyymi sekä ulkoväriytyy erottaa sen kuitenkin vanhasta osasta. Rakennusosa on rakennusajankohdan asussa.

Rakennuksen viimeisin laajennus on keittiön ja ruokalan peruskorjauksen yhteydessä vuonna 1991 toteutettu yksikerroksinen laajennusosa vanhan huoltosiiven kaakkoiskyljessä. Laajennusosa noudattaa jälleen vanhan osan väriä ikkunajakoa. Sen katolla on terrassi. Keittiölaajennus on rakennusajankohtansa asussa.

luotu: 17.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 14.06.2010 ks_aleht

sisätilat

Piirustusten mukaan huoltosiiven kellarikerroksessa oli alun perin polttoainevarasto, kattilahuone, akkuhuone, sähköpäätaulu ja pumppuhuone, roskahuone sekä pieni hoituhuone. Lopputarkastuksessa todettiin, että piirustuksista poiketen oli lisäksi rakennettu muuntaja rakennusmassan ulkopuolelle siipien nivelkohtaan, sinne oli käynti portaikosta.

Potilassiiven kellarissa oli väestönsuoja, jonka tiloille oli myös rauhanajan käyttötarkoituk-

sensa. Erikokoiset väestönsuojahuoneet ja kuivakäymälät toimivat myös varastoina. Väestönsuojaan kuului sulkuhuone. Lisäksi tilakokonaisuudessa oli hoitohuoneita, lisää varastotiloja, pumppuhuone, avointa kellaria ja kaksi portaikkoa.

Maanpäällisten kerrosten välillä on kummassakin siivessä kaksi portaikkoa: yhdet lähellä siipien nivelkohtaa ja toiset koillis- ja kaakkoispäädyissä. Kummassakin siivessä oli keskus-käytävä, jonka varrelle tilat oli ryhmitelty. Huoltosiiven pohjakerroksessa oli keittiön varasto- ja juurikasvarasto sekä niiden pesu- ja perkaustila; henkilökunnan pukuhuone; pukuhuoneet mies- ja naishoitajille; pesula ja pesuainevarasto sekä tilat likaisen ja puhtaan pyykin lajittelulle, korjaustila ja puhdasvaatevarasto, likavaatteiden kokoomishuone ja ulkovaatetila. Siivessä oli myös neljä wc:tä. Portaikosta oli sivu-uloskäynti kaakon puolella.

Potilassiivessä ei pohjakerroksessa ollut potilashuoneita. Siellä oli huoltosiiven käytävän jatkeena aula, johon pääsisäänkäynnit avautuivat ja sen yhteydessä portaikko ja hissi. Molempien siipien päissä oli sivu-uloskäynnit. Luoteispäädyssä oli potilaskirjasto, arkisto, puhelinkoppi, siivouskomero, toimisto, holvi, taloudenhoitajan huone, sekä tilat keskukselle ja kioski. Aulan toisella puolella oli apteekki- ja laboratoriotila, joka on piirustuksissa jaettu lyijykynällä kahtia. Käytävän varrella oli edelleen ylihoitajan ja lääkärin huoneet; tutkimushuone; potilaiden askarteluhuoneita, varastohuone, korjaamo, puutyöhuone; puhdas pukuhuone, pesuhuone, sauna, suihku ja likainen pukuhuone. Lisäksi oli siivouskomero ja kolme wc:tä.

Huoltosiiven ensimmäisessä kerroksessa sijaitsivat tärkeimmät keittiötilat aputiloineen: jäädytetyt ja tavallinen varasto, perkaushuone, keittiö, emännän huone, jakelukeittiö, henkilökunnan ruokasali ja sen ruuanjakelupiste sekä osastokeittiö. Keittiöön liittyi hissi, joka yhdisti kaikkien kerrosten osastokeittiöitä. Siipien nivelosasta alkoi potilaiden oleskelu- ja ruokailutila, johon liittyi tupakkahuone. Siivessä oli myös varasto- ja wc-tiloja.

Potilassiivessä oli yhden, kahden kolmen ja kuuden hengen potilashuoneita. Suuremmat sijaitsivat luoteispäädyssä ja pienemmät kaakkoispäädyssä. Muita tiloja olivat kaksi eristyshuonetta, huuhteluhuone, siivouskomero, varasto- ja wc-tilat sekä pesuhuone; hoitaja- ja tutkimushuone; rullatuoli- ja parihuone; ulkovaatehuone ja pölytyshuone. Kaakkoispäädyn parvekkeet olivat yhteydessä pölytyshuoneisiin kaikissa kerroksissa, viereisestä porraskäytävästä ei ollut niihin käyntiä.

Huoltosiiven toisessa kerroksessa oli sosiaalihoitajan keittokomerollinen yksiö; toimisto ja sosiaalihoitajan huone, kaksi tutkimus- ja hoitohuonetta, lääkärin huone, laboratorio ja henkilökunnan pukuhuone; osastokeittiö hisseineen; arkisto ja varastoja. Siipien risteämäkohdassa oli jälleen potilaiden oleskelu- ja ruokailu sekä tupakkahuone. Potilassiiven tilat olivat lähes identtiset ensimmäiseen kerrokseen nähden, vain se vaihteli, kuinka monta kuuden ja kolmen potilaan huonetta oli olemassa.

Huoltosiiven kolmannessa kerroksessa oli ullakkoa. Muilta osin pohjakaava oli samanlainen kuin ensimmäisessä kerroksessa. Potilassiiven ullakolla (4. kerros) oli avointa tilaa, hissien konehuoneet sekä paisuntasäiliöhuone.

luotu: 17.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 28.05.2010 ks_aleht

sisätilat

Ensimmäiset muutokset vanhan osan sisätiloihin valmistuivat vuonna 1965. Kellarikerroksessa potilassiiven kaakkoispuoliskon alla käyttämättöminä olevat tilat muutettiin potilaiden työskentelytiloiksi ja varastoiksi. Uusiin tiloihin sijoitettiin puutyökoneet, puruvarasto, maa-laamo, varastoja ja puutyöhuone; valvontahuone sekä varauloskäytävä. Puutyötilojen laajennus kuvasti työhoidon keskeisyyttä kyseisen aikakauden psykiatrisessa hoidossa.

Vuonna 1969 toisen kerroksen huolto-osasto muutettiin sairaosastoksi. Useimpien huone-tilojen käyttötarkoitus muuttui, mutta väliseinä- ja oviaukkomuutoksia tapahtui vain joissakin kohden. Eniten muutoksia tapahtui entisessä sosiaalihoitajan asunnossa, jossa asuinhuone jaettiin kahtia ja useiden oviaukkojen paikkoja muutettiin. Käytävän vastakkaisella puolella tutkimus- ja hoitohuone jaettiin kahdeksi potilashuoneeksi, mihin liittyen rakennettiin umpeen väliovi ja puhkaistiin käytävään uusi.

Vuonna 1984 toteutetussa peruskorjauksessa muutettiin hieman huonejärjestystä potilassii-ven kolmannessa kerroksessa väliseiniä rakentamalla ja purkamalla. Samana vuonna suunniteltiin seuraava peruskorjaus, joka valmistui 1986 ja koski kaikkia neljää kerrosta. Sen aikana väliseiniä purettiin ja rakennettiin jonkin verran kaikissa kerroksissa, vaikka useat käyttötarkoituksen muutokset voitiin toteuttaa ilman että se olisi vaikuttanut huoneja-koon. Silloinkin kun seiniä siirrettiin, tilanjäsentelyn perusidea säilyi: keskuskäytävän varsilla oli edelleen huonerivistöt, joissa yksittäisten huoneiden koko saattoi hieman muuttua. Suu-rimpia muutoksia oli hoitohenkilökunnan sosiaalityötilojen rakentaminen kellarikerrokseen en-tisten puutyöväestötilalle. Tässä vaiheessa laajennusosaan oli rakennettu uudet ns. teollisuusterapiatilat kellarista poistuvien tilalle. Väestösuojat korjattiin kaupungin väestön-suojelulautakunnan määräyksestä uusien vaatimusten mukaisiksi. Saniteettitiloja, mm. inva-wc:itä, lisättiin kaikkiin kerroksiin. Viimeistään tässä vaiheessa potilashuoneita oli myös pohjakerroksessa. Ullakoille rakennettiin ilmastointikoneistot. Ilmastoinnin lisäksi muuta talotekniikkaa ei juuri uusittu.

Vuonna 1991 toteutettiin keittiötilojen peruskorjaus ja laajennus. Keskuskeittiö siirrettiin en-simmäisestä kerroksesta pohjakerrokseen pesulan tilalle ja tilaa laajennettiin kaakkoon. Entinen keittiö muutettiin ruokailutiloiksi, johon liittyi laajennusosan katolla terassi. Nämä osat on täysin uusittu.

Kolme ylintä kerrosta ovat olleet kaupungin terveyskeskuksen sairaalaosaston "Vuoristosai-raalan" käytössä vuodesta 1995 lähtien. Ennen vuoristosairaalan muuttoa rakennukseen kerroksissa toteutettiin tarpeen mukaan kevyttä pintaremonttia ja osa saniteettitiloista uusit-tiin. Inventointihetkellä yläkerroksissa on potilas-, tutkimus- ja vastaanottotiloja sekä erilaisia aputiloja. Kunkin kerroksen aulaan on rakennettu alkuperäisen tupakkatilan kohdalle viisto-seinäiset huoneet. Pohjakerros on Kangasvuoren sairaalan käytössä, käytävän varrella on mm. laboratorio, fysio- ja toimintaterapiatiloja, työhuoneita sekä varastoja ja siivoukseen liittyviä tiloja. Toisen kerroksen vuonna 1969 sairasosastoiksi muutetut tilat (lyhyessä sii-veissä) on inventointihetkellä toistaiseksi poistettu käytöstä sisäilmaongelmien vuoksi. Syy-nä ovat home ja sädesieni.

Vanhan rakennusosan lattioiden ja kattojen pintamateriaaleista suuri osa on ilmeisesti pe-räisin peruskorjauksen ajalta: käytävien lattiapinnat ovat linoleumilaattaa, potilas-, tutkimus- ja henkilökunnan työhuoneissa on muovimatot. Osassa tiloista katto on levytetty, usein akustiikkaa parantavilla levyillä. Ainakin käytävillä on alas lasketut levykatot. Osassa huo-neista katto on vain maalattu. Seinäpinnat ovat maalattuja kuten alun perinkin. Ainakin yh-dessä pohjakerroksen pyykkihuoltotiloista on säilynyt todennäköisesti alkuperäinen, kuusi-kulmaisista keraamisista laatoista tehty lattiapinta.

Suurin osa osastojen sisäovista on ilmeisesti alkuperäisiä vaneripintaisia lakattuja laaka-ovia. Osassa on peiliovimainen kehys. Kehystettyjen vaneripintaisten ovien keskiosat on sittemmin maalattu. Osassa tuulikaappien ja aulojen sisäovista on metallilevyvuoraus, osassa vain potkupelti alareunassa. Näiden ovien ikkunalaseissa on metalliverkkovahvis-tus. Palo-ovet ovat osastoilla ilmeisesti uudempia automaattisesti sulkeutuvia ovia ja myös joitakin muita ovia on uusittu. Suurimmassa osassa tiloja on alkuperäiset mosaiikkibetoniset ikkunapenkit ja suuressa osassa huoneita myös alkuperäiset ikkunat.

luotu: 18.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 14.06.2010 ks_aleht

sisätilat

Porrashuoneet ovat säilyneet hyvin. Niissä on mosaiikkibetoniaskelmat, porrastasanteet on päällystetty linoleumilaatoilla. Pohjakerroksessa on osin säilynyt myös portaikkoon liittyvällä käytävällä mosaiikkibetonipinnoitus. Kaiteet ovat alkuperäiset teräspinnakaiteet. Kaikissa portaikoissa on alkuperäiset ikkunat. Kellariin johtavat rappuset ovat pääaulan ja huoltosii-ven portaikoissa maalattua betonia. kaakkoispäädyn portaikossa kellarin portaat on päälly-s-tetty ilmeisesti myöhemmin linoleumilla. Hissin ovi ja kori ovat alkuperäiset, painiketaulu on uusittu. Keittiön tarjoiluhissi on alkuperäinen.

Liikuntaharrastusta pidettiin B-mielisairaaloissa tärkeänä fyysisen kunnon ja henkisen vi-reyden kannalta. Kangasvuoressa liikuntaa piti alkuun harrastaa ahtaissa päiväsaaleissa, ja

jo vuonna 1960 toivottiin liikuntasalin rakentamista sairaalan yhteyteen. Salirakennuksessa on vuoden 1966 piirustusten mukaan pohjakerroksessa koko rakennuksen korkuinen voimistelusalitila. Salin vieressä on siitä taiteovilla erotetut kaksi kahvio- ja kerhohuonetta ja niiden vieressä pukuhuoneet ja pienessä porrashuoneessa kierreportaat katseluparvelle. Pääportaikko sijaitsee yhdyskäytävän jatkeena olevassa hallissa. Hallin varrella sijaitsevat wc-tilat, tuolivarasto, siivouskomero ja keittiö varastoineen. Toisessa kerroksessa on Kat-somoparveke, varastoja ja seurusteluhuone. Rakennuksessa on uloskäynnit yhdyskäytävässä ja koillispuolella. Seurusteluhuone on inventointihetkellä kuntosalina ja kahviotointi on täytynyt lopettaa sisäilmaongelmien vuoksi. Muuten rakennus on alkuperäisessä käytössä ja sisätilat 1960-luvun asussa.

Salin rakennusvuonna 1968 yhdyskäytävän rinnalle suunniteltiin ja toteutettiin ruumishuone ja kylmävarasto. Samalla osa keittiöstä jaettiin kioskiksi.

Vuonna 1982 suunniteltiin laajennusosa vanhan rakennuksen koillispuolelle. Koska tuolloin irtaannuttiin Törnävän piirimielisairaala, matala siipi suunniteltiin poliklinikaksi akuuttipotilaita varten. Kaksikerroksinen verstassiipi suunniteltiin teollisuusterapiatilaksi. Teollisuusterapia oli aloitettu 1970-luvun alussa ja se oli työelämään valmentavaa. Sairaalalle hankittiin puusepänteollisuuden ja metalliteollisuuden alihankinta- ja tilaustöitä.

Siivessä on piirustusten mukaan kellarissa varastotiloja jotka ovat samalla väestönsuojatiloja sekä hissien konehuone.

Pohjakerroksessa on piirustuksissa vanhaan rakennusosaan yhdistyvässä nivelosassa opetuskeittiö ja ruokailutila sekä neuvotteluhuone. (Opetuskeittiön vierestä vanhasta osasta purettiin pieni huonetila kulkuväylän avaamiseksi.) Sen jatkeena olevassa siivessä on wc-, puku- ja pesutilat sekä siivouskeskus. Suurimman osan siivestä vievät teollisuusterapiatyöpajatilat: kokoonpano- ja maalaamotilat, työkalu- ja huoltohuone, työstökone- ja varasto-tila, valmiiden tuotteiden varasto sekä toimisto. Siiven päädyssä on erillinen puruvarasto. Siivestä on kaksi uloskäyntiä salirakennuksen ja laajennusosan väliin jäävälle sisäpihalle. Luode-kaakko-suuntaisessa siivessä on keskuskäytävän molemmin puolin sairaanhoitohenkilökunnan työhuoneita; wc- ja odotustilat; perheterapiahuone; arkisto ja kirjasto lukusaleineen; henkilökunnan taukotilat, inva-wc sekä portaikko ja hissi. Odotustilaa vastapäätä on laajennusosan pääsisäänkäynti.

Vain työpajasiipi on kaksikerroksinen. Sitä yhdistää vanhaan rakennusosaan yhdyskäytävä, jonka alkupäästä on purettiin vanhasta osasta wc kulkuväylän avaamiseksi. Tiloja ovat kutoimo ja ompelimo varastoineen, taideterapia- ja askartelutilat, märkätila, toimisto; wc-, puku- ja pesutilat sekä siivouskomero. Portaikon ja hissien yhteydessä olevaan ylähalliin avautuu tupakkahuone ja sen takana ilmastointitila. Taideterapiahuoneesta on luoteen puolelle uloskäynti ja raput maan tasolle.

Inventointihetkellä poliklinikkasiipi on kokonaisuudessaan toimistotiloina. Kaksikerroksisessa siivessä on edelleen puutyöverstas ja tekstiilitöiden työpajatilat. Käyttötarkoituksen muutoksista huolimatta rakenteisiin ei ole juuri tehty muutoksia. Potilaiden ruokasalia on laajennettu purkamalla väliseinä. Tupakkahuone on poistettu käytöstä.

ydintiedot

[kuvat](#)[liitteet](#)

rakennustunnus: 20-47-1-5

rakennustyyppi: laitosrakennukset

alkup. käyttö: 213 muut sairaalat

nyk. käyttö: 213 muut sairaalat

ajoitus: 1992

suunnittelija: Ympäristösuunnittelu OK, arkkitehdit Anneli Lyytikä ja Heikki Kukkonen (Espoo)

kerrosluku: (huoltotunneli 1) + 1 + (osin 1)

perustus: teräsbetoni

runko: teräsbetoni, kalkkiahiekkatiili, tiili

vuoraus: puhtaaksimuurattu ja rapattu moduulitiili, muovipinnoitettu teräsprofiililevy, pystylauditus

ulkoväri: Seinät vaalea sininen, valkoinen, luonnonvalkoinen, vaalea beige, persikka; perustus betonin värinen; ovet ja ikkunat valkoinen, vaaleanpunainen, vaaleansininen, sininen; katto oranssi

kattomuoto: osin epäsymmetrinen satulakatto

kate: aaltoprofiilinen Vartti-katelevy

ikkunat: tasajako kahteen suureen ruutuun pystyvuulla; tasajako neljään ruutuun pysty- ja vaakapuitteilla; yksi iso ja sivussa kaksi tai kolme päällekkäistä pientä ruutua; yksiruutuinen; kaksi- tai kolmiruutuinen jaettuna pystyvuulla

arvotusvaihe: ei määritelty

kuvaus

Entinen kriisi- ja turvaosasto koostuu kahdesta atriumpihan ympärille sommitellusta pääosin yksikerroksisesta rakennuskokonaisuudesta. Atriumia ympäröivästä rakennusrungosta työntyy neljään suuntaan siipimäisiksi jäsenneiltyjä matalia rakennusmassoja. Varsinaista pääjulkisivua ei ole korostettu edes pääsisäänkäyntien yhteydessä. Piirustuksissa atriumien ympärillä on sisääntuloaulat, käytävätiloja ja ruokailu- ja kahviotilat. Pääovet sijaitsevat aulojen yhteydessä ja kummassakin puoliskossa on myös muita sisäänkäyntejä.

Kriisiosasto sijaitsi lännenpuoleisessa osassa. Potilashuoneita on kaikissa siivissä. Huoneet ovat yhden tai kahden hengen huoneita, joihin kuuluu omat saniteettitilat. Siivissä on yhteisiä oleskeluhuoneita, joista yksi on ollut tupakkahuone. Nykyisin sairaalan sisätilat ovat savuttomat. Atriumia kiertävän käytävän yhteyteen on sijoitettu terapiahuone, tv-huone, keittiö, siivous-, liinavaate- ja vaatehuoltotiloja, hoitohenkilökunnan työhuoneita sekä eristys- ja tarkkailuhuoneet.

Osastoja yhdistävässä osassa on piirustuksissa hoitohenkilökunnan puku- ja taukotilat,

sauna- ja pesuhuonekokonaisuus, talotekniikkaa sekä perheterapian vastaanotto.

Entisen turvaosaston siivissä on myös piirustusten mukaan yhden ja kahden hengen potilashuoneita saniteettitiloineen sekä yhteisiä oleskeluhuoneita, yksi kussakin siivissä. Yksi näistä on tupakkahuone. Atriumia kiertävän käytävän yhteyteen on sijoitettu terapiahuone, tv-huone, keittiö, siivous-, liinavaate- ja vaatehuoltotiloja, hoitohenkilökunnan työhuoneita sekä eristys- ja tarkkailuhuoneet. Järjestys on peilikuva kriisiosastoon nähden.

Inventointihetkellä rakennus on parhaillaan remontissa.

rakennus 302547 Perheellisen henkilökunnan asuinrakennus nyk. avo-osasto (Rakennus 3 tai C)

ydintiedot

[kuvat](#)

[liitteet](#)

rakennustunnus: 20-47-1-4

rakennustyyppi: laitosrakennukset

alkup. käyttö: 039 muut asuinkerrostalot

nyk. käyttö: 213 muut sairaalat

ajoitus: 1958

suunnittelija: Jkl:n kaupungin rakennustoimisto, Olavi Kivimaa

kerrosluku: (1) + 2 + (1)

perustus: betoni, säästöbetoni

runko: betoni, normaali-, monireikä- ja sahajauhotiili

vuoraus: roiskerappaus, osin puhtaaksimuuraus, perustuksessa pesubetonilaatta

ulkoväri: tiili, luonnonvalkoinen; ikkunat, rännit, syöksytorvet ja parvekkeen kaiteet valkoiset ; katto ruskea; aita vaalean vihreä & valkoinen

kattomuoto: epäsymmetrinen satula

kate: saumapelti

ikkunat: kaksi- tai kolmiosaiset, jaettu pystyvuulla; ullakkokerroksessa yläreunaan räystäslinjan mukaisesti viistetyt

arvotusvaihe: ei määritelty

kuvaus

Rakennuksessa on sekä puhtaaksimuurattuja että rapattuja seiniä. Suuremmissa seinäpinoissa muuraus on vaakasuuntaista, yksityiskohdissa tiilet ovat pystysuuntaisia. Pohjoisfasadi, jossa pääsisäänkäynti sijaitsee, on kokonaan punatiilinen. Molemmissa päädyissä on pohjoisfasadin jatkeena päätymäiset ulokkeet, jotka on puhtaaksimuurattu. Eteläfasadi on rapattu, samoin itä- ja länsijulkisivut rakennusrungon kapeammassa osassa. Tämä alkuperäinen pintakäsittelyn jako on säilynyt nykypäivään. Piirustuksissa valubetoniset perustukset on pystyurettu. Inventointihetkellä ne on vuorattu pesubetonilaatoilla. Rappaus on maalattu luonnonvalkoiseksi.

Rakennuksessa on epäsymmetrinen pellillä katettu satulakatto. Etelälapeella oli alun perin kaksi satulakattoista ikkunaa ullakkokerroksessa. Asuinkerrosten ikkunat olivat alun perin kaksi- tai kolmiosaiset, ne oli jaettu pystyvuoralla yhteen suureen ja 1-2 kapeaan ruutuun. Puhtaaksimuuratuissa osissa ulokkeen kulmissa olevien ikkunoiden välissä on kapeat kais-taleet profiloitua ruskeaa peltiä. Tiilipintaisissa päädyissä ullakkokerroksen ikkunat ovat yläreunastaan räystäälinjan mukaisesti viistetyt. Vuonna 1959 ullakolle lisättiin asuinhuonei-ta, niiden rapattuihin seinäpintoihin sijoittuvat ikkunat ovat neliskulmaiset. Koska asunnot on porrastettu neljälle tasolle, ne eivät kaikki sijaitse samoilla vaaka-akseleilla. Sen sijaan ne on sijoitettu samoille pystylinjoille.

1990-luvun alun peruskorjauksessa ulkomuotoon tuli joitakin muutoksia: katon etelälapeel-le rakennettiin kattoikkunoiden tilalle suhteettoman suuri satulakattoinen ilmastoinnin hor-mipääty. Katolla on myös jälkikäteen lisätty kattoikkuna, joka valaisee ullakkokerroksen portaikkoa. Kun entinen autotalliosa muutettiin oleskelutiloiksi, autotallin ovet eteläjulksivus-sa muutettiin tavallisiksi oviksi ja ikkunoiksi. Niiden edustalle muodostettiin aidattu pienpiha. Länteen puhkaistiin uusi uloskäynti tiilipintaisen ulokeosan viereen. Kaikkien uloskäyntien suojaksi rakennettiin katokset. Ulko-ovet on uusittu, mutta parvekkeen ovi saattaa olla alku-peräinen.

Ikkunat ovat alkuperäiset, mutta niihin on lisätty ulkopuolelle listat ilmeisesti ikkunoiden tii-vistämiseksi. Tuuletusikkunoihin on lisätty ulkopuoliset metallialterit ilmeisesti siinä vai-heessa kun rakennus on otettu potilaskäyttöön. Rakennuksen yleisvaikutelma on ilmastoin-nin hormipäätyä lukuun ottamatta säilynyt hyvin alkuperäisen kaltaisena. Kellarikerroksen ikkunat ja ovet on pyritty muotoilemaan alkuperäisiä ikkunoita muistuttaviksi.

luotu: 21.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 28.05.2010 ks_aleht

historia

Rakennus suunniteltiin asuintaloksi niille sairaalan työntekijöistä, jotka olivat perheellisiä. Vuonna 1996 valmistuneen peruskorjauksen yhteydessä asuinrakennus muutettiin psykiat-risten pitkäaikaispotilaiden avokuntoutusosastoksi. Muutospiirustukset laati jyväskyläläinen rakennusarkkitehti Pekka Hakanen.

luotu: 21.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 14.06.2010 ks_aleht

sisätilat

Rakennuksessa oli piirustusten mukaan kellarikerros, kaksi asuinkerrosta ja ullakko. Kella-rikerroksessa oli talous- ja halkokellareita, ulkoiluvälinevarasto, sauna- ja pesutilat, askarte-luhuone ja pesutupa. Rakennuksen länsipuolelle on piirustuksiin merkitty autotallisiipi, jota ei toteutettu. Kellarikerroksessa on oma uloskäynti lännessä.

Asuinkerrokset olivat keskenään samanlaiset. Kummassakin kerroksessa oli neljä kaksiota, joihin kuului keittiö ja kylpyhuone-wc. Kerroksia yhdistävä portaikko sijaitsi rakennusrungon keskellä. Pohjoisen puoleisen pääoven yläpuolella oli ensimmäisessä kerroksessa sisään-vedetty parveke. Ullakolla oli kuivaustilaa ja ullakkokomeroita.

Jo vuonna 1959 Olavi Kivimaa suunnitteli muutokset, joiden myötä kellarin aikaisemmin käyttämättömään osaan rakennettiin autosuojat. Eteläpuolelle puhkaistiin ovet autotallia varten. Ullakkokerrokseen rakennettiin portaikon molemmin puolin yksiöt, joihin kuului kyl-pyhuone-wc, muttei ilmeisesti keittokomeroa.

1990-luvun alun peruskorjauksessa asunnot muutettiin sairaalakäyttöön avo-osastoiksi. Tästä huolimatta asuinkerroksissa pärjättiin vähäisillä muutoksilla: vain eteistiloja väljennet-tiin viistämällä huoneiden kulmia ja sijoittamalla ovet niihin. Komeroita purettiin. Pohjaker-roksessa kahdesta asunnosta yhdistettiin tilavampi huoneisto ja rakennettiin pari uutta väli-seinää. Muuten huoneisto- ja huonejako säilyi. Ullakkokerroksessa avointa ullakkotilaa jaet-tiin pienempiin huoneisiin, joihin sijoitettiin talotekniikkaa ja tupakkahuone. Kellarissa enti-nen autotalli muutettiin oleskelu- ja ryhmähuoneiksi sekä keittiöksi. Muuten tilanjäsentely säilyi entisenä. Eteläpuolelle muodostettiin aidattu pienpiha.

Peruskorjauksen yhteydessä sisätilojen pintamateriaalit uusittiin lähes täysin. Lattioissa on

muovimatot, seinien alaosassa lasikuitutapetit. Osa katoista on levytetty. Kaikki sisäovet on vaihdettu uusiin. Porraskäytävässä on säilynyt alkuperäisinä elementteinä metallipinnakaitteet ja askelmissa mosaiikkibetonipinta. Ikkunat ovat alkuperäiset ja ainakin osassa tiloista on säilynyt mosaiikkibetoniset ikkunapenkit.

rakennus 302546 Perheettömän henkilökunnan asuinrakennus nyk. avo-osasto (Rakennus 2 tai B)

ydintiedot

[kuvat](#)

[liitteet](#)

rakennustunnus: 20-47-1-3

rakennustyyppi: laitosrakennukset

alkup. käyttö: 039 muut asuinkerrostalot

nyk. käyttö: 213 muut sairaalat

ajoitus: 1958

suunnittelija: JKL:n kaupungin rakennustoimisto, Olavi Kivimaa

kerrosluku: (1) + 2 + (1)

perustus: betoni, säästöbetoni

runko: betoni, normaali-, monireikä- ja sahajauhotiili

vuoraus: roiskerappaus, osin puhtaaksimuuraus; perustuksessa pesubetonilaatta

ulkoväri: tiili, vaaleanvihreä; ikkunat, räystäät, rännit, syöksytorvet ja parvekkeiden kaitteet valkoiset, katto ruskea; aita beige & valkoinen

kattomuoto: epäsymmetrinen satula

kate: pelti

ikkunat: kaksi- tai kolmiosisaiset, jaettu pystypuilla / ullakkokerroksessa yläreunaan räystäslinjan mukaisesti viistetyt

arvotusvaihe: ei määritelty

kuvaus

Kahdesta samansuuntaisesta siivestä muodostuva rakennus on sijoitettu loivaan rinteeseen siten, että pohjoissiipi on eteläistä ylempänä. Siivet on liitetty kulmistaan yhteen. Rakennuksessa on kaksi asuinkerrosta, kellari ja ullakko. Rakennuksessa on osin epäsymmetrinen pellillä katettu satulakatto.

Valubetoniperustus on piirustuksissa pystyurettu, tällä hetkellä se on vuorattu pesubetonilaatoilla. Kivimaan piirustuksista päätellen koko rakennus on aiottu rapattavaksi, mutta toteutusvaiheessa jätettiin puhtaaksimuuratuiksi osa pohjoispäädyn seinää sekä parvekkeiden väliset seinäpinnat kerrosten välissä. Suuremmissa seinäpinnoissa muuraus on vaaka-suuntaista, yksityiskohdissa tiilet ovat pystysuunnassa. Seinäpintaa on sisennetty parvekkeiden kohdalta.

Ikkunat on jaettu pystypuilla kaksi- tai kolmiosisiksi, osa pienemmistä ikkunoista on yksi-

ruutuisia. Ullakkokerroksessa ikkunat ovat yläreunoistaan räystäslinjan mukaisesti viistetyt. Pääoven yläpuolella on käytävissä suurempia, epäsymmetrisellä ristipuitteella neljään osaan jaettuja ikkunoita, joiden välissä on kapeat kaistaleet profiloitua ruskeaa peltiä. Pohjoisfasadissa ikkunoita on muutettu ilmeisesti jo rakennusvaiheessa. Pääoven yläpuolella ikkunaa on suurennettu ja pohjoissiiven päädyssä ullakon ikkuna on siirretty samaan pysty-akseliin parvekkeiden kanssa.

1990-luvun alun peruskorjauksessa ulkomuotoon tuli joitakin muutoksia: katon länsilappeelle rakennettiin suuri satulakattoinen ilmastoinnin hormipääty. Itäpuolelle kellarin laajenusosaan lisättiin useita uusia ikkunoita ja uloskäyntejä terassille, joka liittyi osaksi uusia pienpihoja. Kellarikerroksen muitakin ikkunoita uusittiin. Ulko-ovet ovat uusia, mutta parvekkeiden ovet alkuperäiset. Parvekkeissa on myös alkuperäiset kaiteet ja ainakin osin alkuperäiset klinkkerilattiat.

Rakennus on säilynyt suhteellisen hyvin alkuperäistä vastaavassa asussa. Ikkunat ovat pääosin alkuperäiset, mutta niitä on tiivistetty ulkopuolisilla puulistoilla. Tuuletusikkunoihin on lisätty ulkopuoliset metallikaltrit ilmeisesti siinä vaiheessa kun rakennus on otettu potilaskäyttöön. Kellarikerroksen uudet aukotukset ja etenkin länsipuolen kookas hormipääty rikkovat vaikutelmaa jonkin verran.

luotu: 21.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 28.05.2010 ks_aleht

historia

Rakennus suunniteltiin asuintaloksi perheettömälle hoitohenkilökunnalle. Vuonna 1994 valmistuneen peruskorjauksen yhteydessä asuinrakennus muutettiin psykiatristen pitkäaikaispotilaiden avokuntoutusosastoksi. Muutospiirustukset laati jyvaskyläläinen rakennusarkkitehti Pekka Hakanen. Nykyisin rakennus on Kangasvuoren sairaalan avosastona.

luotu: 21.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 14.06.2010 ks_aleht

sisätilat

Rakennus toteutettiin alkuperäisiin piirustuksiin nähden peilikuvana. Se muodostuu piirustusten mukaan kahdesta samansuuntaisesta siivestä, jotka liittyvät kulmistaan yhteen. Rakennuksessa oli pieni kellari, kaksi asuinkerrosta ja kylmät ullakot. Kellari sijaitsi siipien nivelkohdassa ja siellä oli urheiluvälinevarasto, sekä puu- ja talouskellareita.

Pääovi sijaitsi pohjoispäädyssä ja porrashuone rakennuksen keskellä siipien nivelkohdassa. Asuinkerrosten pohjakaavat olivat samanlaiset. Asuintilat oli sijoitettu kahden keskuskäytävän molemmin puolin. Kummankin siiven päädyssä oli käytävien päätteenä osin ulkonevat parvekkeet. Asuinhuoneisiin ei kuulunut mukavuuksia, siivissä oli yhteiset saniteetti- ja keittiötilat. Eteläsiipi oli tarkoitettu apuhenkilökunnalle, ja sen huoneet olivat hieman pienempiä kuin pohjoissiivessä, joka oli tarkoitettu hoitohenkilökunnalle. Pohjoissiivessä oli myös keittokomeron yhteydessä oleskelutila, eteläsiivessä vain keittokomero.

1990-luvun peruskorjauksessa tilojen käyttötarkoitus muuttui. Asuinkerroksissa sisäseinämuutoksia tehtiin melko vähän. Suurin osa uusista rakenteista liittyi saniteettitilojen lisäämiseen huoneiden yhteyteen. Muutamia väliseiniä purettiin mm. oleskelutilojen avaamiseksi käytäviin. Ullakolla merkittävin muutos oli IV-konehuoneen rakentaminen, joka näkyi ulospäin suuren satulakattoisen hormipäädyn rakentamisena. Kellarissa rakennettiin useita uusia väliseiniä ja pohjoissiiven alustaan laajennettiin uusi tilakokonaisuus, jossa on askartelu-, oleskelu- ja saunatilat. Itäpuolelle muodostettiin kaksi pienpihaa, joista toinen on kokonaan aidattu.

Peruskorjauksen yhteydessä sisätilojen pintamateriaalit uusittiin lähes täysin. Lattioissa on muovimatot, seinien alaosassa lasikuitutapetit. Osa katoista on levytetty. Kaikki sisäovet on vaihdettu uusiin. Porraskäytävässä on säilynyt alkuperäisinä elementteinä metallipinnakaitteet ja askelmissa mosaiikkibetonipinta. Ikkunat ovat alkuperäiset.

rakennus 302549 Psykogeriatrinen tutkimusosasto, nyk. suljettu osasto

rakennustunnus:	20-47-1-6
rakennustyyppi:	laitosrakennukset
alkup. käyttö:	213 muut sairaalat
nyk. käyttö:	213 muut sairaalat
ajoitus:	1992
suunnittelija:	Ympäristösuunnittelu OK, arkkitehdit Anneli Lyytikkä ja Heikki Kukkonen (Espoo)
kerrosluku:	1 + (osin 1)
perustus:	teräsbetoni
runko:	teräsbetoni, kalkkihiekkatiili, tiili
vuoraus:	puhtaaksimuurattu ja rapattu moduulitiili, muovipinnoitettu teräsprofiililevy, vaakalaudoitus
ulkoväri:	beige, perustus betonin värinen; ikkunoissa ja ovissa valkoinen, vaaleansininen, sininen; aita vaaleansininen & valkoinen, katto oranssi
kattomuoto:	osin epäsymmetrinen satulakatto
kate:	aaltoprofiilinen Vartti-katelevy
ikkunat:	tasajako neljään ruutuun pysty- ja vaakapuitteilla; yksi iso ja sivussa kaksi tai kolme päällekkäistä pientä ruutua; yksi iso ja molemmissa reunoissa kaksi päällekkäistä pientä ruutua; yksiruutuinen; kaksi- tai kolmiruutuinen jaettuna pystypuilla
arvotusvaihe:	ei määriteltä

kuvaus

Pääosin yksikerroksisen psykogeriatrisen osaston rakennusmassa polveilee vapaamuotoisesti. Lounaaseen avautuu aidattu piha. Rakennuksen keskiosassa on piirustusten mukaan tilava oleskelu-, ruokailu- ja kahvitila sekä tv-huone, keittiö, kanslia ja ulkovaatevarasto. Siihen on yhteydessä myös pääovelta johtava sisääntuloaula. Pääovien lisäksi on sisäänkäynnit kaikissa päädyissä. Länsisiivessä on henkilökunnan sosiaalitilat, talotekniikkaa sekä hoitohenkilökunnan työhuoneita sekä hiljainen huone. Sisääntuloaulan yhteydessä on omaisten huone sekä ryhmätyö- ja neuvotteluhuone. Itäpuoliskossa on sauna- ja pesutilat, siivousvälinevarasto sekä liina- ja käyttövaatehuoneet. Käytävien varrella on yhden ja kahden hengen huoneita saniteettitiloineen, oleskeluhuoneet sekä vanhusten puuhahuone ja tupakkahuone.

Nykyisellä suljetulla osastolla on eri-ikäisiä potilaita. Koko sairaala on savuton. Inventointihetkellä osasto on suljettuna ja menossa remonttiin.

rakennus 302545 Yliääkärin asuintalo nyk. toimintatalo (Rakennus 4 tai D)

ydintiedot

[kuvat](#)

[liitteet](#)

rakennustunnus:	20-47-1-2
rakennustyyppi:	laitosrakennukset
alkup. käyttö:	011 yhden asunnon talot
nyk. käyttö:	213 muut sairaalat
ajoitus:	1958
suunnittelija:	Jkl:n kaupungin rakennustoimisto, Olavi Kivimaa
kerrosluku:	(1) + 1 + (1)
perustus:	betoni, säästöbetoni
runko:	betoni, normaali-, monireikä- ja sahajauhotiili
vuoraus:	rappaus, osin puhtaaksimuuraus, perustuksessa pesubetonilaatta
ulkoväri:	tiili, rappaus vaalean harmaa, ikkunat ja räystäänaluset valkoiset, katto punainen
kattomuoto:	satula
kate:	tiiliprofiloitu pelti
ikkunat:	kaksiosaiset, jaettu pystyvuulla; yksiruutuiset
arvotusvaihe:	ei määritelty

kuvaus

Entinen ylilääkärin asuintalo sijaitsee rauhallisella paikalla lähellä sairaalatontin kaakkoisreunaa, joka rajoittuu metsään. Se on yksikerroksinen, betoni- ja tiilirakenteinen omakotitalo, jossa on asuinkerroksen lisäksi kellari ja hieman epäsymmetrisen harjakaton alla kylmä ullakko.

Päätyjulkisivut ovat puhtaaksimuuratut, pitkät julkisivut rapatut. Näin on ollut alusta saakka. Verannalle antavan suuren ikkunan alla seinäpinta on puhtaaksimuurattu. Betoniperustuksessa on piirustuksissa pystyurteet, inventointihetkellä perustus on vuorattu pesubetonilaatoilla. Katteena on ollut alun perin saumapelti, nykyisin tiiliprofiloitu pelti. Ikkunat ovat pohjakerroksessa kaksiosaiset, tuuletusikkunan ruutu on toista kapeampi. Suuren ruudun leveys vaihtelee huonetiloista riippuen. Ullakon ja kaakkoispäädyn ikkunat ovat yksiruutuiset.

Pitkissä julkisivuissa on toisella puolella katettu pääsisäänkäynti, jota reunustavat tiiliseinäke ja -pylväs. Sen yhteyteen on peruskorjauksen yhteydessä rakennettu matala invaliuska. Vastakkaisella puolella on veranta, jonka sokkeli on piirustuksissa merkitty vuorattavaksi liuskekivellä. Ainakin nykyisin se on vuorattu pesubetonilaatoilla. Verannan lattia on ilmeisesti klinkkeriä, mutta sen päällä on nyt puisia ritilämäisiä terassilaattoja. Sairaalan puoleisessa luoteispäädyssä on katettu keittiön sisäänkäynti portaikkoineen. Erityispiirteinä räystästä kannattelevat konsolit on profiloitu lovileikkauksin. Pääovi ja siihen liittyvä tuulikaapin ovi ovat yläkulmistaan viistetyt.

Rakennuksen ulkomuoto on säilynyt melko hyvin alkuperäisessä asussaan. Kaikki ikkunat ovat alkuperäisiä, mutta niihin on vaihdettu kittauksen tilalle kittilistat. Ikkunoiden tiivistämiseksi niihin on lisätty ulkopuolelle pystylistat. Ulko-ovet ovat alkuperäiset, samoin verannan ja keittiön portaan metallikaiteet. Verannan kaiteiden ja sitä reunustavan säleikön puuosat on uusittu ilmeisesti alkuperäisen mallin mukaisiksi. Tiiliprofiilinen peltikatto on selkeimmin alkuperäisasusta poikkeava osa.

luotu: 20.05.2010 ks_aleht viimeinen muutos: 28.05.2010 ks_aleht

sisätilat

Asuintilat sijaitsivat pääkerroksessa ja noudattivat ylemmän keskiluokan asumisen perinnettä. Eteisen ja käytävän ympärille oli sijoitettu kolme makuuhuonetta, olohuone ja ruokailuhuone sekä keittiö ja kotiapulaisen huone. Kellarissa oli askarteluhuone, kellari- ja varastotilat sekä autotalli.

Vuonna 1969 kellarikerrokseen valmistui askartelu- ja varastotilojen tilalle sauna- ja pesuhuonetilat.

Vuonna 1993 asuinrakennus muutettiin pintarakenteiden ja päällysteiden sekä kaluste- ja ilmastokorjausten jälkeen käyttötarkoitukseltaan psykiatristen avohoitopotilaiden terapeuttiiseen päiväsairaalakäyttöön. Muutokset suunnitteli 1992 arkkitehti Anneli Lyytikä espoolaisessa Ympäristösuunnittelu Oy:ssä. Tilanjäsentely säilyi pääkerroksessa lähes alkuperäisenä, yksi väliseinä purettiin ja wc muutettiin inva-wc:ksi, mikä edellytti väliseinän siirtämistä. Kellarissa rakennettiin väliseinä autotalliin. Muuten tilanjäsentely säilyi sielläkin.

Kaikki lattiapinnat on uusittu peruskorjauksen yhteydessä, katotkin ainakin osin. Lattiat ovat muovimattoa. Osassa seinistä on lasikuitutapetti, osa on maalattu. Kellarikerroksessa pinnat uusittiin täysin. Asuinkerroksen salissa on alkuperäinen avotakka. Monet sisäovet ja komerot ovat alkuperäisiä.

KANGASVUOREN SAIRAALA-ALUEEN RAKENNUSINVENTOINTI

Kangasvuoren sairaala-alue sijaitsee Huhtasuon kaupunginosassa n. 4 km:n päässä keskustasta Kangaslammen ja Pupuhudan asuma-alueiden välissä. Viereisillä tonteilla sairaalasta luoteeseen sijaitsevat Huhtasuon koulu, Huhtaharjun yläaste sekä Huhtarinteen erityiskoulu ja päiväkot. Lähellä sijaitsevat myös Huhtakeskuksen ostoskeskus sekä kirkko. Sairaala-alueen tontti on puistomainen. Sen eteläpuolella sijaitsevat urheilukentät ja koillis- ja itäpuolella alkaa laaja metsäinen alue ulkoilureitteineen. Alue on rakennettu väljästi viheralueiden ja metsäkaistaleiden lomaan.

Kangasvuoren sairaala rakennettiin B-mielisairaalaksi. Sairaala-alue koostuu 1958 -1992 rakennetuista kuudesta sairaala- ja alun perin myös asuinrakennuksesta. Lisäksi alueella on kuusi pientä kylmää ulkovarastoa, traktoritalit sekä roskakatos. Vuonna 1958 valmistuivat vanha sairaalarakennus kaksisiipisenä sekä lääkärin, perheellisten ja perheettömien työntekijöiden asuinrakennukset. Ne suunnitelti kaupunginarkkitehti Olavi Kivimaa Jyväskylän kaupungin rakennustoimistossa. Vuonna 1968 valmistui sairaalan lounaispäädyn jatkeeksi salirakennus, joka oli suunniteltu Jyväskylän kaupungin rakennusviraston talo-osastolla. Vuonna 1983 valmistui kaksisiipinen laajennusosa rakennuksen koillis-siiven jatkeeksi Arkkitehtuuritoimisto Murtoosaari & Vuorelan suunnitelmien mukaan. Keittiö- ja ruokalatoja laajennettiin vuonna 1991, piirustukset laati Arkkitehtuuritoimisto Pentti Murtoosaari Ky. Seuraavana vuonna 1992 valmistuivat uudet matalat vuodeosastot. Suunnitelmat oli tilattu espoolaiselta Ympäristösuunnittelu OK:lta, jossa suunnittelusta olivat vastanneet arkkitehdit Anneli Lyytikä ja Heikki Kukkonen. Niihin sijoittuivat turva- ja kriisiosasto sekä psykiatrien tutkimusosasto.

Historia

Kangasvuoren sairaalan tontti, joka on koko korttelin kokoinen, on muodostettu Eerolan ja Huhtasuon tilojen maa-alueista, jotka kaupunki osti vuosina 1955 ja 1956. Ensimmäinen asemakaava on vahvistettu vuonna 1977, seuraava on vuodelta 1990. Kaavamerkintä on inventointihetkellä YS.

Kangasvuoren sairaalan vuonna 1958 valmistuneet sairaala- ja asuinrakennukset edustavat Huhtasuon vanhinta rakennuskantaa. Ennen sairaalan rakentamista Kangaslammen rannoilla oli aloittanut toimintansa vuosina 1935 -1968 toiminut taimitarha, johon liittyi kasvihuoneita. Vuodesta 1944 alkaen taimitarhan naapurina toimi Sotateknillinen varikko, sittemmin nimeltään Teknillinen varikko, joka toimi nykyisen asuinalueen paikalla kaupunginosan rakentamisen alkuun 1973 asti.

1950-luvulla mielisairaanhoido oli hyvin sairaalakeskeistä ja kymmenluku oli Suomessa yleensäkin voimakasta sairaalarakentamisen kautta. Sairaalat sijoitettiin tyypillisesti kaupungin laitamille tai ulkopuolelle, mikä liittyi osaltaan tarpeeseen olla ruokataloudessa mahdollisimman omavarainen. Kangasvuoren sairaalallakin oli oma peltoalue, jossa kasvatettiin mm. ohraa, perunaa, juureksia ja kasviksia. Potilaat työskentelivät ajan tavan mukaan kasvimailla.

B-mielisairaaloita rakennettaessa niihin pyrittiin jo järjestämään hyvät kulkuyhteydet. Taimitarhan, varikon ja sairaalan ympäristö säilyi kuitenkin maalaismaisena aina lähiörakentamisen aikaan saakka. Sen myötä sairaala on tullut osaksi kaupunkirakennetta, vaikka sijaitseekin sen reunalla. Alueella on edelleen runsaasti metsäisiä alueita ja väljästi sijoiteltujen rakennuskokonaisuuksien reunoilla on metsäkaistaleita. 1950- ja -60-lukujen taitteessa, jolloin Kangasvuoren sairaala rakennettiin, luovuttiin mielisairaaloita ympäröivistä aitauksista ja porteista. Tämä oli yhteydessä entistä kehittyneemmän lääkeshoidon rauhoittavaan vaikutukseen.

Vielä Kangasvuoren sairaalan rakennusajankohtana oli yleisenä käytäntönä rakentaa sairaala-alueille asuinrakennuksia henkilökuntaa varten. Se, että sairaalalla oli tarjota asunnot hoitohenkilökunnalle, helpotti yleensä työvoiman saantia. Kangasvuoren sairaala-alueelle rakennettiin kerrostalot perheettömiä ja perheellisiä henkilökunnan jäseniä varten sekä omakotitalo yllääkärille. Sairaala-alueeseen kuuluu oleellisena osana hyvin hoidettu puistoalue nurmikenttineen, istutuksineen sekä havu- ja lehtipuineen. Osa puista on vanhaa, puustoa on raivattu vuonna 2007. Vanhan päärakennuksen kaakkoispäädyn lähellä on liuskekivinen allas, jossa on suihkulähde. Inventointihetkellä allas oli tyhjillään. 1990-luvulla yhtä aikaa uusien vuodeosastojen kanssa toteutettiin päärakennuksen edustalle "Tori", kivetty aukio, johon kuuluu mm. pieni suihkulähde, pengerrettyjä istutuksia sekä nykyisin myös tupakointikatos.

Kangasvuoren sairaala rakennettiin B-mielisairaalaksi, eli se oli tarkoitettu pääasiassa pidempiaikai-

sesti sairaiden ja helppohoitosten potilaiden hoitamiseen. Toiminta alkoi 1958 ja sairaalan omisti ja sitä hallinnoi Jyväskylän kaupunki. Jyväskylä kuului 1953 alkaen Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen mielisairaanhoidopiiriin, jonka piirimielisairaala (A-sairaala) sijaitsi Seinäjoen Törnävällä. Siellä hoidettiin äkillisesti sairastuneita ja vaikeampihoitoisia potilaita. Käytännössä tämän tyyppisiä potilaita hoidettiin myös Kangasvuoressa. Muita keskisuomalaisia B-mielisairaaloita olivat vuonna 1953 aloittanut Sisä-Suomen sairaala Suolahdessa ja 1958 aloittanut Juurikkaniemen sairaala Keuruulla, joita hallinnoivat ja omistivat kuntainliitot. Vuoden 1952 mielisairaslaisissa määrättiin, että kuhunkin piiriin tuli perustaa huoltotoimisto, mielenterveystoimistojen edeltäjä. Kangasvuoren sairaalassa huoltotoimisto alkoi toimia syyskuussa 1958 ja se toimi sairaalan tiloissa vuoteen 1965 saakka. Avohoidon kehittämisessä Kangasvuoren sairaala oli edelläkävijä.

Keski-Suomessa ei ennen B-sairaaloiden perustamista ja rakentamista ollut yhtään mielisairaala. Vaikeampia tapauksia hoidettiin mielisairaalaopiirien syntymiseen 1953 saakka läänijaon mukaisesti eri sairaaloissa Vaasassa, Seinäjoella, Kuopiossa, Mikkelissä ja Hämeenlinnassa. Kun Törnävän sairaalasta tuli piirimielisairaala 1953, alettiin kaikki keskisuomalaiset potilaat hoitaa siellä.

Ennen Kangasvuoren sairaalan rakentamista psykiatrasta hoitoa tarvitsevia jyvaskyläläisiä hoidettiin myös kunnalliskodin mielisairasosastolla Pitkäkatu 1:ssä. Osastolla oli oma, vuonna 1903 vaivaistalon "houriinhuoneeksi" rakennettu rakennus. Tilanahtauden takia rakennusta laajennettiin huomattavasti vuonna 1952. Laajennuspiirustukset laati Olavi Kivimaa, joka suunnitteli myös Kangasvuoren sairaalan ensimmäisen rakennusvaiheen rakennukset. Pitkäkatu 1:n tilat eivät laajennetuinaakaan pystyneet vastaamaan mielisairaanhoidon tarpeisiin ja paikkapulan takia perustettiin uusi kunnallinen mielisairaala Kangasvuoreen. B-sairaalaverkoston luominen vastasi laajemminkin Suomessa tilanteeseen, jossa lähellekään kaikki hoitoa tarvitsevat eivät mahtuneet piirimielisairaaloihin tai kunnalliskoteihin. Kangasvuoren sairaalan rakennusten valmistuttua vuonna 1958 kunnallinen mielisairaanhoido siirtyi kokonaisuudessaan uusiin tiloihin, Pitkäkadun rakennus otettiin Kunnalliskodin muiden osastojen käyttöön.

B-sairaalajärjestelmä hajosi vuoden 1977 loppuun mennessä. Keski-Suomeen perustettiin oma mielisairaanhoidopiiri 1980-luvulla. Samalla kymmenluvulla valmisteltiin jo lakiuudistuksia ja erikoissairaanhoidolain sekä mielenterveystoimistojen ja -asetuksen (voimaan 1990 -1991) perusteella psykiatriasta tuli osa erikoissairaanhoidoa ja entiset mielisairaanhoidopiirit yhdistettiin keskussairaalaopiireihin. Käytännössä tämä toteutettiin Keski-Suomessa jo 1989, jolloin Kangasvuoren sairaala siirtyi Keski-Suomen sairaanhoidopiiriin kuntainliiton omistukseen ja hallintaan.

Tällä hetkellä Keski-Suomen sairaanhoidopiiriin kuuluvassa Kangasvuoren sairaalassa hoidetaan yli 18-vuotiaita akuuttia psykiatrasta sairaalahoitoa tarvitsevia potilaita. Päärakennuksessa vain vanhan siiven pohjakerros ja laajennusosat sekä osa huoltosiivestä ovat sairaalan omassa käytössä. Vanhan rakennusosan kerrokset 1.-3. poistuivat sairaalan omasta käytöstä kun uudet vuodeosastot valmistuivat 1990-luvun puolivälissä. Kerrokset 1.-3. ovat siitä saakka olleet vuokrattuina Jyväskylän kaupungin terveyskeskuksen Vuoristosairaalalle, jossa hoidetaan vanhuspotilaita. Entiset henkilökunnan asuinkerrostalot toimivat nyt Kangasvuoren sairaalan avo-osastoina. 1990-luvulla rakennetut vuodeosastot toimivat suljettuina osastoina, mutta osastoja ei enää jaeta kriisi-, turva- ja psykogeriatrisiin osastoihin.

Suojelutilanne

Rakennuksia ei inventointihetkellä ole suojeltu asemakaavassa. Tontilla on merkintä YS (Sosiaalitoiminta ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialue).

Useammassa rakennuksessa on ollut kosteusvaurioita sekä sisäilmaongelmia homeen ja sädesienen takia. Jouko Mannermaan mukaan päärakennus on peruskorjauksen tarpeessa.

Sairaala-alueen rakennukset kuvastavat ajalleen tyyppillisiä arkkitehtonisia ja sairaanhoidollisia ratkaisuja. Kokonaisuus on kerroksellinen, mutta kunkin rakennusosan ulkomuoto on säilynyt melko hyvin rakennusajankohtansa asussa. Tästä syystä eri-ikäiset rakennusosat on myös helppo erottaa toisistaan ja kokonaisuuden rakentuminen hahmottuu selkeästi.

Arviointi

Päärakennuksen vanha osa edustaa 1930-luvulla syntyneitä sairaalarakennustyyppiä, jossa sairaalan toiminnot on keskitetty kookkaan monikerroksisen rakennuksen eri siipiin. Ajan tavan mukaan henkilökunnalle on rakennettu asuinrakennukset sairaalan tontille. Ne on sijoitettu hierarkkisesti siten, että perheettömän henkilökunnan asuinrakennus on lähinnä sairaalaa, perheellisen henkilökunnan rakennus seuraavana ja ylilääkärin omakotitalo kauimpana sairaalasta parhaiten omissa rauhassaan. Myös asuntojen koko heijastaa samaa hierarkiaa. Kerrostalot ovat jälleenrakennuskaudelle tyypillisiä kompakteja ja selkeitä satulakattoisia rakennusmassoja, joita jäsentävät ikkunoiden ja parvekkeiden vaaka- ja pystyakselit sekä perheellisten asuintalossa päätyjen ulokkeet. Ylilääkärin omakotitalo on yleismuodoltaan 1950-luvulla yleistynyttä matalaa harjakattoista tyyppiä, johon liittyy leveä nauhamainen olohuoneen ikkuna.

Tyyllillisesti ja myös rakenteellisesti vuonna 1958 valmistuneet rakennukset edustavat tyypillistä jälleenrakennuskauden arkkitehtuuria, joka kymmenluvun lopulla oli jo väistyvä suuntaus. Tyylin muodostavat mm. rakennusten osin puhtaaksimuuratut ja osin rapatut julkisivut käsityöstä kertovine yksityiskohtineen, pienehköt, enimmäkseen toisistaan erilleen sijoitetut vaaka- ja pystypuittein epäsymmetrisesti jaetut ikkunat sekä parvekkeiden klinkkerilattiat ja metallipinnakaiteet. Päärakennuksen vanhin osa ja entinen ylilääkärin omakotitalo ovat säilyttäneet alkuperäisen ulkomuotonsa parhaiten. Myös kahdessa muussa entisistä asuinrakennuksista on säilynyt monia alkuperäisiä piirteitä. Sisätilojen jäsentely on kaikissa neljässä vuoden 1958 rakennuksessa säilynyt pääosin alkuperäisenä, vaikka muutoksiakin on tapahtunut.

Vanha ja hyvin hoidettu puistoalue sairaalan ympärillä kuuluu oleellisena osana rakennuskokonaisuuteen.

Kohde on paikallisesti historiallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas.

Lähteet

Ala-haavisto, Raili 2000. 150-vuotta - Muuttuuko ihminen? Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän julkaisuja 86/2000. Jyväskylä.

Henttonen, Maarit 2001. Suomen sairaaloista. Teoksessa Rakennusperintömme Kulttuuriympäristön lukukirja. Ympäristöministeriö, Museovirasto & Rakennustieto Oy. Hämeenlinna.

Minun Huhtasuoni. Huhtasuon Asukasyhdistys 1974-1999, 1999. Toim. Salonen, Veikko & Haikari, Janne. Huhtasuon Asukasyhdistys ry. Jyväskylä. S. 11-12, 16-17, 25-26.

Suomi, Kimmo 1997. Huhtasuon Kaupunkisuunnittelun laboratorio. Teoksessa Jyväskylän kirja. katsauksia kaupunkielämän vaiheisiin 1940-luvulta 1990-luvulle. S. 384-386.

Jyväskylän maanmittaustoimisto. Tonttia koskevat lainhuutorekisterikortit.

Jyväskylän kaupungin rakennusvalvonnan arkisto.

Rakennusluvut: 93/57, 94/57, 5/57, 7/57,3/59 ,16/63 ,170/65 ,193/66,8/68 ,59/68 ,L 353/82 ,R 1/83, C 157/84 ,496/90 ,320/91 ,429/92 ,146/93 ,419/93 ,45/95,07-125

Haastatellut:

Ylihoitaja Tarja Niemi, työskennellyt Kangasvuoren sairaalassa vuodesta 1974.

Rakennuskohtaiset kuvaukset:

Rakennus 302544 Kangasvuoren sairaalan päärakennus ja laajennusosat (Rakennus 1 tai A)